

Litterae ordinum Belgii ad principes electores caeterosque commissarios Caesareae Majestatis, Coloniam paci conciliandae delegatos

<https://hdl.handle.net/1874/8960>

L I T E R A E

14

213 81

ORDINVM BELGII

AD PRINCIPES ELECTORES
cæterosque Commissarios Cæsareæ
Maiestatis, Coloniam paci conciliandæ delegatos.

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini,

M. D. LXXIX.

LITERÆ ORDINVM BELGII
AD PRINCIPES ELECTORES
ceterosq. Commissarios Casarea Maiestatis Colo-
niam paci conciliandæ delegatos.

*Reuerendissimi, Illust^{mi}, Generosi, No-
biles, Prudentes & Circumspecti;*

QVOD ad litteras Celsit. & dignit. vestrarum nõdum responderimus, non nostra culpa, negligentia aut cessatione accidit, sed quia propter magnitudinẽ negotij & prouinciarum diuersitatem hactenus neq. de formula certi mandati prioribus litteris requisiti, neque in approbationem, cõtradictionem aut moderationem propositorum articulorum (de quibus posterioribus litteris Celsit. & dignit. vestrarum agitur) conuenire potuimus. Etenim quod ad mãdatum attinet, natura rei principalis talis est, vt antecedentem partium disceptationem, & communicationem exigat: nec limitibus seu formula certi mandati ab initio circumscribi aut cõcludi potuĩt, & liberum atque absolutum mandatum in re tam graui Deputati destinati Coloniam propter ni-
mum

mium onus atque periculum detrectassent accipere; vti etiam in talibus prouinciarum causis inter horrida bella summam rerum absque præparatione & referendi necessitate particularebus cõmitti nec ratio nec consuetudo patitur. Cumque articuli à vestris Celsit. & dignit. trãsmissi omnes ditiones ex æquo respiciant, primo quoque tẽpore eos omnibus & singulis communicauimus, vt, singulorum arbitrio & voluntate intellecta, communi consensu de communi causa statueretur; atq. tam Duci de Terra noua delegato Maiestatis Catholicæ quàm vestris Celsit. & dignit. aliquid certi responderetur. Et quamuis Princeps Parmensis, & plerique alij in contemptum auctoritatis Cæsareæ & vestri celeberrimi conuentus non destiterint per particulares cõuentiones moliri distractionem Prouinciarum, atque subditos maioribus exagitare dissensionibus (quæ nobis non leuem malè suspicandi causam & occasionem capiendi alia consilia præbuerunt:) Nihilominus tamen desiderio atque enixo studio sinceræ pacis quo tenemur, à constãtia promouendi cõmunem tranquillitatem pũblico fœdere non defleximus, continuò instando vrgendoque apud Prouincias, vt super dictis articulis quã celerimè deliberarèt atque intentionẽ suam significarèt, ita vt in nobis nulla mora sit, sed rei pondus, multitudo prouinciarũ, naturalis opinio-

num varietas & cōtraria maleuolorum hominum studia tarditatem inuexerint, quam vestras Celsit. & dignit. re penitus inspecta, & ob causas supradictas, non iniquo animo laturas confidimus. Interim verò ex animo agnoscimus & perpetua gratitudinis memoria celebramus benignum atque paternum affectum Cæs. Maiestatis erga has calamitosas ditiones, & vestrarum Celsit. & dignit. in pacandis illis præclaram diligentiam, studium atque laborem; tametsi res malo quodam fato nondum in eum statum perducta sit quem ratio temporum & rerum postulat. Maius enim (vt veremur) est malum & altioribus radicibus Prouinciarum corporibus infixum, quàm vt remedia in dictis articulis comprehensa curationi sufficiant, nisi regia Maiestas effuso benignitatis sinu dignetur maiorem in subditos suos exercere liberalitatem, & hæcenus angustis emanantia venis, longiore progressu in magnos amnes extendere. Nam vt cum bona venia vestrarum Celsit. & dignitat. & sine præiudicio Prouinciarum è multis pauca attingamus, si iuxta nonum articulū omnes hæcenus absentes vel amoti ab officiis pristinum ordinem, statum ac dignitatem recuperent atque auctoritatem imperiumque consequantur; quid reliquis expectandum est? quàm cum summa omnium rerū perturbatione; vincula, proscriptiones, exilia
& cæ-

& cædes ! patefacta via Hispanis odio ditionum
adhuc flagrantibus recuperãdieas quodcumq.
voluerint, administrantib. repub. eorũ amicis,
fociis & cõfœderatis, qui eorum beneficio resti-
tuti patriæ & dignitati pristinæ, sine illis arbitra-
buntur vitam sibi non satis securam fore. Et
huius periculi procliuiorem occasionẽ reddunt,
separata & particularia cum Hannoniensibus &
Artesiensibus in propriam eorum perniciem ac
præiudicium vicinarum prouinciarum subtili-
ter excogitata fœdera, & ad Hispanorum, si for-
tè (vt Græci à Troia) simulatè abire incipiant,
voluntatem & obsequium conscribendi exerci-
tus obligationes : necnon 16. & 17. articulorum
decreta de tradendis ilicò omnibus ciuitatibus,
fortalitiis, armis & munitionibus Gubernatori
generali ex arbitrio regis Catholici designando.
Quod superioribus annis in conuentu Bredensi
soli Hollandi Zelandique recusarunt, & in fœ-
dere Gandensi expressè pro securitate sua con-
trarium stipulati sunt, & conuenerunt, ita vt per
articulum illum 17. contra pacem Gandensem
Principi Auraico prærogatiua gubernationis
adimatur, & Hollãdis Zelandisque ac Bomme-
lensibus eorum confœderatis imperetur ciuita-
tum, castrorum & munitionum (in quibus se-
curitatem suam habent positam) restitutio ; &
insuper denegetur omnibus prouinciis in vni-
uersum ea securitas, sine qua Hollandi Zelandi-
que soli

que soli cum vicinis reconciliari noluerunt, & qua sublata prouinciales fragilitate solius iuramenti muniti, sese inimicis recenter reconciliatis committerent, quod humana fugit ratio & natura abhorret. Etenim compertum est quam parua in regnorum & principatum causis iurifurandi plerumq. habeatur ratio, & quam faciles sint dispensationes & absolutiones Pontificiæ, maximè si maiestas imperij imminuta dicatur, aut iniustitia fœderis cum rebellibus subditis iniici allegetur, aut color extirpandarum hæresum prætedatur; cuius occasione ante annos aliquot vidimus Galliam pacatâ miserabili strage subito conturbari, & cadaueribus occisorû repleri. Et quamuis edicto perpetuo publicato dominus Ioannes Austriacus pacem Gandensem confirmauerat, quid per secretas molitiones occupandorum castrorum & fortalitiorum, necnon per clandestina consilia cum ducibus Germanorum militû conatus est? nisi pacem illam Gandensem abrumpere, & neglectis pactis publicis liberum dominatum per omnes prouincias acquirere? In quem finem etiam nunc spectare videtur frequēs & per multos articulos cum pace Gandensi coniuncta commemoratio dⁱ Edicti perpetui, quod ab Hollandis Zelandisq. ab initio constanter apertèq. repudiatum est, ab aliis sine magna discussione incautè admissum fuit; vnde causa omnium calamitatum nostrarum
processit

processit, & fax sequentium bellorū accensa fuit
propter generalem & simplicem promissionem
& obligationem de conseruanda religione ca-
tholica Romana, quæ illi edicto inserta fuit, &
in vim cuius Ioannes Austriacus mox ab initio
Ordines ad arma sumenda religionis ergò im-
pellere tentauit, & ipse Rex superstruendo (cū
omnes Ordines Baroni de Selle commissario
Maiestatis suæ se offerrent paratos secundū ter-
minos pacis Gandensis, & religionis obseruan-
tiam & obedientiam superioritatis exhibere) pa-
cem illam Gandensem tanquam infamem &
scandalis obnoxiam reiecit atq. improbauit, re-
ductisq. Hispanis aliisque exteris crudelissimum
bellum redintegrauit, vt absolutum imperium
& religionis obseruantiam, qualis tempore Ca-
roli Quinti Imperatoris fuerat, restauraret: vt
res ipsa ostendit, & euidentiùs constat ex cōmu-
nicatione cū dicto Barone de Selle habita, eiusq.
instructione & litteris regiis per eum allatis, quæ
cum litteris Ioannis Austriaci publicè impressæ
in omnium manibus versantur. Vnde prouin-
ciales animaduertētes possessionem & vsum pa-
cis Gandensis à Rege denegari, & aperto bello
atque incitatis dissidiis intestinis hoc agi, vt qui
à Romana religione declinauerant, & ad vete-
rem morem ritumq. fidei qui tempore Caroli
Quinti fuerat, regredi nollent, vel expellerentur,
vel opprimerentur, derelictis cancellis dictæ pacis
quam

quam retinere non licebat; in tantis turbas re-
ciderunt, vt ad cuitandam totius reipub. subuer-
sionem necesse fuerit vltius procedere, & pri-
mò per litteras mutux securitatis, deinde per
concordiam religionis aliâq. pacta ciuium tran-
quillitati prospicere. Ob quod magno odio di-
gni sunt & detestabiles, qui prouinciales aut
Ordines inconstantiæ, & quodammodo peiurij
culpant, quòd admissò exercitio alterius reli-
gionis, intra terminos dictæ pacis Gandensis nò
constiterint. Cùm Rex, regij duces & consilia-
rij, prætextu dicti edicti perpetui, & quarundam
litterarum, de quibus mox dicitur, prius pacem
illam tanquam infamem reiecerint, atque vsum
illius armis adimere, omniâque ad acerbitatem
veteris inquisitionis reuocare tentauerint. Sic vt
Ordinibus aut prouincialibus (etiam cùm ma-
ximè vellent & optarent, cum quiete & tutela
ecclesiasticorum) non licuerit dictæ pacis con-
ditionibus adhærere, & vltiora incommoda
atque incōuenientia quæ acciderunt, declinare
propter contraria Regionum ducum atq. mili-
tum studia, adeò vt præter liberum arbitrium
prouincialium in mutando pacem illam quam
inter se contraxerant, regis catholici feueritas,
necessitas reipub. & declinatio imminentium
periculorū, quæ ex illato bello & incitatis sub-
ditorum diffidiis metuebântur, mutationem in-
dlexerint: quod meritò ad excusationem Ordinum

num valere debet. Nihil enim imputatur ei quod impedit potentior, aut cui noua causa superuenit, aut quoties publica necessitas ad euitandas ciuiles dissensiones, & declinanda hostilis exercitus pericula, mutationem exigit. Nam reipub. quieti omnes leges attemperatae sunt, omnesq. dispositiones & conuentiones intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu manentibus. Illi enim solum fidem fallunt, & inconstantiae crimen contrahunt qui, cum eadem maneant quae erant tempore fidei datae, non praestant id de quo actum est, non etiam si mutatio superuenerit, aut aliquid inciderit quod impediatur, maxime si (vt est in proposito) causa mutationis & impedimenti ab eo cum quo agitur processerit, & praesens periculum tumultuum (quod ex reuocatione illa pacis Gandensis regij sperabant certissimum) immineat. Ex quibus causis etiam diluitur quod de literis Ordinum ad regem scriptis adducitur. Nam si forte olim ante pacem Gandensem particulares Ordines regi catholico per litteras obtulerint religionis statum tempore Caroli Quinti vigentem, id vniuersitati prouinciarum non praedudicat, & sequens pacis Gandensis interpositio atq. omnium rerum mutatio efficit, ne subditi tam ingentibus malis circumuenti, tot bellis aliisque casibus vexati, nunc ex interuallo angustiis talium litterarum, quarum executionem & obseruationem temporis ratio prorsus constituit

b

impos-

impossibilē, coarctari possint aut debeant. Post
verò pacē Gandensem quicquid prætendatur in
contrarium, non putamus aliquas reperiri litte-
ras communi Ordinum consensu scriptas, quæ
rectè expensæ terminos dictæ pacis Gandensis
egrediantur, vt per Iustificationem Ordinum
aduersus assertionem Ioannis Austriaci, publi-
cis monumentis clarissimè demonstratum est.
Quinetiam si Deputati Ordinum post pacem
Gandensem liberalius aut Imperatori aut Regi
scripsissent, per hoc tamen non subuerteretur
publicum fœdus Gandense, absq. speciali con-
sensu singularum prouinciarum, à quibus illud
sollemniter probatum & acceptatū fuit, nec im-
pedirentur Ordines post atrox bellū sibi à rege
illatum, & diu continuatum, tumultūque inde
secutos, à prioribus consiliis discedere, atque ad
alia confugere, quæ necessitati vel vtilitati reip.
conueniunt, & ad ciuium concordiam retinen-
dam requiruntur; vti anno iā elapso, & amplius,
metu instantis mutationis, apud Cæsarem pro-
testati sumus in sollemni illa & per Ordinum
concordiam approbata responsione, quam Ma^{ti}
sux Imp^{ti} transmisimus per aulicum suum con-
siliarium Baronem in Stubing, cuius exem-
plum his adiunximus, & quæ in tanta rerū mu-
tatione præponderare debet antecedētibus epi-
stolis, quarum causa in hoc rerum statu varia-
tionem accepit. Et cū regia Maiestas adeò fixo
iudi-

iudicio pacem Gandensem semel improbaue-
rit, & tantis bellorū sumptibus hactenus eradi-
care tentauerit, iustam dubitationem habemus
de blandimentis, quæ specie dictæ pacis nobili-
tati & populo fiunt, verentes, ne inter tot stipa-
ta exterorum agmina hoc solùm agatur, vt per
captionem populi incitatis maioribus dissen-
sionibus insidiæ ex æquo parentur omnibus.
Nam si rex pacem illam rebus prouinciarum
meliori loco constitutis improbauit; quis cre-
det post tot calamitates ditionib. illatas & tan-
tos belli sumptus factos, regem ex animo pa-
cem illam Gandensem nunc ex interuallo pro-
babilem iudicare & subditis seriò offerre? Et
contraria argumenta manifestè suppeditant di-
ctorum articulorum inuoluta conceptio & di-
ctæ pacis derogatio non solùm circa auctorita-
tem Principis Auaici & securitatem Hollan-
dorum & Zelandorum, verumetiam per edicti
perpetui accumulata obseruationē & expres-
sam præscriptionē, quæ duobus articulis de re-
ligione cōceptis inseritur, per quam subditi re-
liquarum ditionum, non obscure angustioribus
vinculis quàm priorum pactorum concludun-
tur coarctanturque omnes secundum præten-
sam edicti perpetui obligationem ad professio-
nem & vsum fidei Romanæ, vt ostendit effusa
dispositio dictorum articulorum & sequens ex-
ceptio qua pax Gandensis respectu religionis ad

solos Hollandos, Zelandosque, ac Bommelen-
ses restringitur. Et quamquam sequenti articu-
lo, prætextu benignitatis, alij qui à fide illa re-
cesserunt, tolerantur; id tamè cum ea restrictio-
ne indulgetur, vt solum securitatem habeant ad-
uersus rigorem regionum placitorum, & si ex
ditionibus discedant, bonorum suorum curam
Catholicis administratoribus relinquere, & re-
uertentes Catholicè viuere, & curatis ecclesia-
rum & magistratibus locorum de ea re fidem
facere cogantur: quod paci Gandensi prorsus est
contrarium; secundum quam liberum est omni-
bus absque adstrictione & professione vnus
vel alterius religionis venire, morari, cōuersa-
ri, recedere & reuerti, & cōmittere administra-
tionem rerum suarum cuiuslibet pro arbitrio. Ita
vt verbis ad augendum intestina dissidia vulgo
speciosa fiat pacis Gandensis ostentatio, re ve-
ra autem in totum beneficium illius subuertat-
ur; reuocatis omnibus ad veterem morem, se-
cundum quem vigebāt aduersus quoslibet in-
quisitiones, excommunicationes, aggrauatio-
nes, reaggrauationes, brachij secularis inuoca-
tiones & similia, quæ rebus atque temporibus
accommodari non possunt sine immortalibus
prouinciarum ac ciuitatum inimicitis, sine se-
ditionibus, & cædibus ciuium & euidenti re-
liquiarum religionis & auctoritatis discrimine.
Ex quibus perspicuè intelligūt Celsit. & dignit.
vestræ

vestræ subitanæ illam rerum mutationē Or-
dinibus nimium esse periculosam, ac proinde
necessitatem reipub. maiorem quandam dicto-
rum articulorum moderationem exigere, lōgè
vlt̄ra terminos pacis Gandensis, ne exemplo su-
periorum temporum non multò postea eisdem
vel maioribus agitemur tumultibus, aut cum
summo insidiarum periculo moram dumtaxat
aliquā his malis producamus. Et, vt ad alia ve-
niamus, omnes vident quantis ambagibus in-
uoluatur, & in quàm longum tempus differa-
tur innocentis Comitis Burani restitutio ac
liberatio; videlicet donec Princeps Auaicus
adimpleuerit ea de quibus cum eo transigetur
per singularem capitulationem, ad quā propter
fidem datam vniuersitati prouinciarum & post
expirationem termini communicationi præsti-
tuti, compertum est Excellentiam suam non
posse descendere, quemadmodum intelligimus
ipsam vestris Celsit. & dignit. per litteras respō-
disse: vnde quantum periculi ex dictis articulis
& patri & filio non sine grauissima prouincia-
rum omniū perturbatione immineat, facile est
discernere. Illud quoque animaduersionem de-
siderat, nullam neque pro regina Angliæ, Duce
Allenchonio aliisque cōfœderatis, imò nec pro
ipso Archiduce Matthia, idoneam capitulatio-
nem illis articulis contineri. Denique gesta de-
cretaque ipsius Archiducis, & Ordinū in quàm

fragilibus relinquuntur fundamētis, inuolucra
exceptionum additarū ostendunt. Quæ omnia
repreſentanda atq. oculis subiicienda duximus,
vt Celsit. & Dignit. veſtræ cauſas malorum no-
ſtrorum propius intuerentur, intelligerentq. nec
leues nec improbables difficultates circa dictos
articulos incidere, præſertim in iſta ſumma ani-
morum exaſperatione & diffidentia, diuerſitate
capitulationum Principis Parmēſis, Ducisq. de
Terra noua, atque dubitatione & incertitudine
omnium rerum. Et dum ſecundū promiſſa Par-
menſis, Hannonienſibus atq. Arteſienſibus fa-
cta, exercitus Hiſpanorum intra terminū præ-
ſtitutum non deceſſerit, & in prædictis articulis
de tempore quo abire debeat, nihil determinatè
conuenerit; multiq. non iniuſtè & ex indi-
ciis non obſcuris ſuſpicientur illorum pro-
poſitum ac inſtitutū eſſe, ditiones iſtas nō derelinquere,
quodq. omnia per ſimulationem fiant, vt le-
nocinio pacis, ſubditorum animis erectis, ma-
iores turbas ac ſeditiones concitent, atque ita
viam parent procedendi ad prouinciarum pe-
netralia cum miſerabili omnium ſeruitute &
oppreſſione. Cumq. in mora ſit periculum,
nec ita celeriter vt rerum ſtatus poſtulat ſuf-
fragia prouinciarum obtineri & conciliari poſ-
ſint, præclariffimum & vniuerſæ reipublicæ
Chriſtianæ vtiliffimum ſtudium eſſet, ſi Cæſ.
Maieſtas, & Celsit. & dignit. veſtræ auctori-
tatem

tatem suam interponerent, & ex officio propo-
sitis idoneis atque efficacibus remediis aduer-
sus incommoda superius relata aliaque illis si-
milia, Regem Hispaniarum aut Ducem de Ter-
ra-noua eius commissarium induceret ad con-
ditiones æquiores, securiores & statui præsen-
tis reipub. magis conuenientes, & tales quæ in
vniuerso profint omnibus, & quas reuera ta-
bulas pacificatorias appellare & æternitati cum
omnium securitate consecrare liceat. In quo si,
quemadmodum confidimus, Celsit. ac Dignit.
vestræ apud regem operam diligentiamque im-
penderint, laudem consequentur apud omnes
homines immortalẽ, & Ordines ac prouincias
perpetuo obsequendi studio arctioribus vin-
culis sibi adstringent. Nos interim non cessabi-
mus prouinciarum vota suffragiãque requirere,
ac per primã oportunitatem transmittere. Deus
pacis auctor Celsit. ac Dignit. vestras in inchoa-
ta pace perficienda confirmet, & in felicitate
diutissimè conseruet incolumes. Ex Antuerpia
X. Septembris, M. D. LXXIX.

Subscriptio:

Celsitud. & dignit.

vestrarum

Deditissimi Ordines Belgij.

Ad mandatum supradiCTORUM

Ordinum, & signatum

Houfflin.

Supercriptio:

*Reuerendissimis, Illustrissimis, Generosis,
Nobilibus, Prudentibus & Circumspe-
ctis Dominis Electoribus & Principibus
sacri Imperij, necnon Legatis & Com-
missariis sacrae Caesareae Maiestatis,*

Coloniae.

per. de. act. de. b.

pour l'effet de l'14.
RESPONSVM ORDINVM

BELGII, AD LITERAS DVGIS

DE TERRA-NOVA.

ONSEIGNEVR: Nous auons receu les lettres de vostre Excellence, en date du 5e. du mois d'Aoust dernier, accōpaignees d'icelles des Seigneurs, Princes Electeurs & Commissaires de la Maiefté Imperiale, par lesquelles vostre Excellence avec lesdits Srs Princes nous enhortent de receuoir & embrasser les articles de paix enuoyez pardeça; & eussions bien voulu plustost respōdre tant à vostre Ex^{ce} que audits Seigneurs Princes: mais pour ce qu'il conuenoit pour le poix & importance de l'affaire le tout communiquer aux Prouinces particulieres, pour entendre leur aduis, & intētion; n'auons peu prēdre finale resolution à cause que par la diuersité des prouinces, & multitude des opinions, ledict aduis s'est retardé, de sorte que l'attendons encores, & si tost que l'aurons receu, ne differerons de nous acquiter & respondre, comme pour le plusgrand honneur de sa Maiefté, bien & repos de ces pais appertiēdra: Vueillants neantmoins ce pendant bien franchement aduertir, que les menes du Prince de Parme & autres trames particulieres causent plusgrande diffidence, & trauerfent & empeschent beaucoup la determination

nation & vtilité publique. Et cōbien que nous
confions que vostre Ex^{ce}, & lesdits S^m Princes,
ont procédé & procedent de bōne foy, & d'vne
entiere affection vers sa Maiesté & ces pays tant
affligez; toutesfois craindōs que par lesdits ar-
ticles en la forme cōme ilz sont couchez, le mal
de si long temps enraciné ne se pourra remedier,
par vne sincere recōciliation desdites prouinces
auec sa Maiesté, tant à cause de l'impossibilité de
practicquer & mettre en execution aucuns d'i-
ceux sans plus grande dissensiō intestine & mas-
sacre des subiectz, q̄ de plusieurs restrictions &
obscuritez trouuées ausdicts articles: & dauan-
tage pour la differēce des traictés de vostre Ex^{ce},
& du Prince de Parme, auec autres raisons dont
escriuons plus amplement ausdicts Seigneurs
Princes: assurant q̄ ne désirons autre chose que
de recognoistre nostre Seigneur & Prince, &
mettre noz personnes, femmes, enfans & biens
en repos & tranquillité; moyennāt qu'icelle soit
ferme, durable & assurée par vne capitulation
plus claire & remplie d'vne telle beneuolence,
& rondeur qui puisse par effect oster toute diffi-
dence dont procede tout le mal-entendu qu'est
entre sa Maiesté & ses subiectz. Et comme les
vltérieurs dilays sont fort dangereux; & qu'il est
à craindre que en ceste conioincture il passera
encores quelque temps deuant que les particu-
lieres prouinces se resoudrōt & accorderōt leur
aduis:

aduis: A ceste occasion & pour autres pregnâtes
raisons nous prions qu'il plaife à vostre Ex^{ce} en
vertu de son pouuoir avec assistéce & aduis des-
dicts Seigneurs Princes, s'en eslargir plus auant
& moderer lesdicts articles, par poinctz & con-
ditions vrayement royales, & plus equitables &
practicquables mesmes aux quartiers où à l'oc-
casion des troubles, dilais & longueurs les affai-
res sont forscourrues si auât qu'il est impossible
de les redresser en vn temps par capitulation ou
par force: Y adioustant que si lesdits dilais, tra-
mes & traictez particuliers se continuēt, crain-
dons que ladite diffidence s'augmentera, & que
sa Maiesté en receura plusgrád dommaige que
prouffit, lequel aucuns pensent cueillir des diui-
sions & traictez susdits. Declarât que s'il plait à
sa Maiesté rescōtrer ses subiectz par effect d'une
vraye clemence & pleine mesure par remedes
conuenables, selon la grádeur de la playe, nous
nous acquicterons en toute equité & obeissance
auecq vn tel amour & affection dont icelle se
pourra asseurer à iamais. Surce &c.

Arresté le xij^{me} de Septembre 1579.

Present

A. Blyleuen.

RESPONSIO ORDINUM GENERALIUM

GERMANIÆ INFERIORIS:

ad propositionem illustris Domini Seyfridi Preyner, Baronis in Stubinck, & aulici Cæsareæ Maiestatis Consiliarij & Legati.

Rælati, Nobiles, ac Prouinciarum, ciuitatúmque Germaniæ Inferioris Delegati, qui vniuersos Ordines representant, immortales sacre Cæsareæ Maiestati summa cum animi submissione atque obseruantia agunt gratias, quòd post violatas à Ioanne Austriaco pacis condiciones secundò legationem huc destinare, & illustrem Dominum Seyfridum Preyner Baronem in Stubinc, & aulicum Maiestatis suæ consiliarium, legatum à se mittere dignata sit, qui pro officio & candore suo studioque quo has ditiones prosequitur, singularem beneuolentiam & amorem sacre Cæsareæ Maiestatis erga istas Inferioris Germaniæ prouincias, nec non sinceritatem, curam, & sollicitudinem pro salute & tranquillitate ipsarum ditionum à Maiestate sua exhibitá, cum luculenta beneficiorum (quæ nulla vel temporis diuturnitate vel calamitatum magnitudine obliterabuntur) commemoratone clarissimè exposuit.

Et cum omnia amplissima sint quæ sua Cæsarea Maiestas pro salute harum Prouinciarum procurauit, tum illud etiam maximi ponderis & præcipui momenti existimant, quòd sua Maiestas Hispaniarum regem cohortata est, vt suæ Maiestati rem omnem permitteret,

mitteret, & ab armorum consilio desisteret. Deinde quòd sacri Imperij Principes Electores admonuerit, vt in personis propriis in conuentu Wormaciensi conuenirent, & per seipfos deliberarent de rationibus quibus tandem hæ Prouinciæ in pristinum statum restitui possent, & quid de postulatis vtriusque partis constitutum foret.

Quod verò ad præteritas oblationes attinet, recordantur Ordines atque in recenti memoria habent tenorem literarum & scriptorum quibus vt Regi Catholico reconciliarentur, vt certam formam reipub. ac Religionis retinerent, ac tranquillam vitam ducerent, professi sunt ante annos aliquot, se neque ab obedientia Maiestatis suæ, neque à religione catholica Romana recessuros, quemadmodum etiam superiori anno post pacem Gandauinam & Cæsareæ & Regiæ Maiestati literis denuò declararunt, se in eadem obedientia ac religione, secundum terminos dictæ pacis, permansuros, si reuocato intolerabili Hispanorum aliorumq. exterorù imperio, quietè & securè possessiones suas cum vxoribus & liberis retinere possent. Quinetiam post violatas ab Austriaco pacis condiciones, & bello miserabili infestati, & cum antea sæpè decepti propter insidiarum periculum ab vltiori congressu abhorrerent, ne quid intentatum relinquerent quod ad pacem fulciendam & restaurandam pertineret, Baroni de Selles Regis Catholici legato eadem quæ prius obtulerunt, addita aperta significatione & necessaria protestatione imminentium periculorum, tum in Religione, tum in dicta obedientia, si Regia Maiestas differendo pateretur subditorum diffidentiam & desperationem longiùs procedere. Verùm Maiestas sua nunquam in tempore dignata est humiles supplicationes & lachrymabiles preces suorum subditorum

c 3

admittere

admittere & exaudire. Quinimo quod est miserabilius, pro beneuolo clementique responso ab Ordinibus certissime expectato & nouissime à Domino de Selles constanter affirmato & promisso, iustissimas preces Ordinum reiecit, pacta transactaque Gandauensia sollemniter approbata irrita fecit, & suos subditos crudelissimo bello aggressus est, remittendo auxilia militaria vndecumque contracta, ad exequenda turbulenta ac perniciosa Ioannis Austriaci consilia.

Quo factum est, vt tanta Reipublicæ perturbatio, tantæque malorum (quæ bellum secum trahit) inundatio cum magna animorum abalienatione secuta sit, vt meritò dubites an priora illa promissa & oblationes (præsertim relatione facta ad tempora Caroli quinti, quæ nunc ferò à Maiestate sua vrgentur) hoc periculoso tempore adimplere, vel possibile sit vel etiam expediat. Et præterea cum Maiestas sua inita pacificationis Gandauensis pacta obseruare detrectet, non omnino mirum videri debet, si subditi vicissim sese à vinculis dictorum pactorum respectu Regis liberatos existimēt.

Et cum per belli calamitates cura Religionis stabilien-
diæ difficulter retineatur, dolent & ingemiscunt Ordines labi opportunitatem & tempus, quo commodè remedium adhiberi possit; præsertim inuale-
sciente licentia militari & morum dissolutione, quæ ex
progressu funesti belli inducitur, cuius authoribus non
populo aut Ordinibus irascendum est, quibus in hac
rerum peristasi magis ciuium suorum concordiam pro-
curare necesse est, quàm contentione turandæ Religio-
nis Hispanorum insolentiam confirmare, & trophæum
contra seipsum erigere: vt in tanta animorum despera-
tione & infinita multitudine diuersam Religionem se-
quentium, vrbes eorum exagitatae seditionibus & cæ-
dibus ab exteris tandem diripiantur & euertantur.

ad cō

aded enim sui compendij cum Ordinum dispendio studiosi sunt aduersarij, vt per Religionis abusum, Pro- uinciarum seruitutem & calamitatem stabilire con- tentur; & incitato Religionis diffidio, popularibus se- ditionibus (quas per varias prodiones moliuntur) vi- res Ordinum debilitent atque infirment, & tandem absque discrimine tam Catholicos, quàm eos qui à Romana Religione discesserunt, minore negotio ag- grediantur, & opprimant; redintegrata Hispanorum tyrannide & intolerabili imperio, secundum perni- ciosum consilium Secretarij Escouedij, in quo præci- pnam spem & principalem scopum actionum suarum constituunt: Ita vt metuendum sit, ne Ordines inter duo mala constituti cogantur qualiquali remedio ci- uium concordiam retinere potius, quàm Rempub. de- ferere, & exteris instantibus vitam, vxores, liberos & possessiones euidenti periculo exponere.

Ex quo fit perspicuum, non Ordinum culpa, sed mora, & perniciosis consiliis, quibus Regia Maiestas imprudenter acquiescit, omnia in deterius & quasi ruinam collabi. Quo enim studio, qua sedulitate Or- dines superioribus annis (cùm res tempusque fere- bant) cum Regis obedientia Religionem factam te- ctam conseruare conati sint, Deus inspector animorum nouit, & res ipsa quæ anno sexagesimo sexto gesta est ante aduentum Albani, luculenter testatur. Quibus autem calumniis & iniuriis improbilissimorum quorun- dam hominũ, præsertim Albani & sequacium suorum sanguinem subditorum sitientium, Maiestas sua malo quodam fato in transuersum acta, & ab omni clemen- tia abalienata fuerit, cum doloris acerbitate recordan- tur omnes. Vnde enim quietis & tranquillitatis reme- dia sperabantur, inde maximæ molestiarum & turbu- lentissimæ tempestates emanarunt.

His

His itaque consideratis, Sacra Cæsarea Maiestas facile animaduertit per Ioannem Austriacum aliósq; malè consulentes, Ditiones istas in maiorem confusionem recidere, atque disturbari occasionem exequendarum priorum oblationum, sublata causa ex qua factæ erant. Nam oblationes illæ factæ fuerunt cum Ordines sperarent Rempublicam calamitatibus liberatum iri; Regem perniciosis consiliis abiectis à bello abstenturum: Ordines conuenturos vt de communi vniuersæ reipub. bono communicarent, quæ neque ad humiles preces subditorum, neque ad frequentes & serias imperialis Maiestatis aliorúmque Principum intercessionem obtineri potuerunt, culpa eorum qui improbè, temerè, imprudenter, ferociter & inhumaniter in his rebus versati sunt, & statum politicum omni modo perturbarunt: quibus propterea omnia imputanda sunt.

Quemadmodum etiam mirum videri non debet, si in hoc rerum statu Subditi Regem non tam religiosè venerentur, à quo bello grauissimo Prouinciæ impetuntur & maioribus cladibus afficiuntur, quàm vquam à maximo inimico pertulerunt: etenim defensio iuris naturalis est, & si vasallo ob negatam iustitiam licet dominum deprædari, & inter dominum & subditum mutua sit obligatio, nullum vituperium Ordinibus ascribendum est, si post obtentam erga Principes suos fidei & constantiæ laudem malè tractati, pro defensione libertatis & vitæ aduersus eum arma sumant à quo armis & bello inuaduntur.

Et cum omnes eorum beneficiorum maximè meminisse soleant quæ in calamitatibus acceperunt, summa est occasio, qua Cæsarea Maiestas & Principes facri Imperij benemereri possunt de ditionibus Belgicis, & simul non minus sibi ipsis quàm illis prodesse,

si mis-

si missis suppetiis militaribus afflictos Belgas vicinos & membra sacri Imperij, aduersus exterorum vim atque ferociam promptè tueantur, atque illos qui inferiorem Germaniam oppugnant, & illustriſſ. Archiducem Matthiam, Cæsareæ Maiestatis germanum fratrem, illarum prouinciarum moderatissimum Gubernatorem, cum ignominia tum ipsius, tum ipsorum Ordinum deturbare conantur, ab armis deterreant, tutelam atque protectionem Belgicarum ditionum suscipiant. quæ promptissima ratio conseruandi imperij Belgici, vel Regi Catholico, vel Domui Austriacæ, antequam deserti Ordines de exteri Principis auxiliis certiora concludant consilia.

Quæ quidem consilia de exteri Principis auxiliis non ignorant suis incommodis non carere; tamen eiusmodi sunt, quæ eos præſenti calamitate & belli metu possunt liberare. Quod vtinam Cæsarea Maiestas, & sacri Imperij Principes etiam sibi faciendum proposuissent; hoc est, prouincias Imperio confœderatas, & quarum ruina magnam Imperij partem inimicis patefaciet, præſenti auxilio confirmare potius, quàm Commissariis rem gerere. Nam etsi non dubitent Maiestaté Cæsaream sedulò procurare ea quæ existimat facere ad pacem his prouinciis restituendam; tamen cum re ipsa Ordines experiantur, quàm parum spei sit ponendum in rebus ad eò incertis, & in voluntate inimicorum positis, humiliter orant suam Maiestatem, vt ignoscat Ordinibus, quòd in iis suæ Maiestatis consilio & voluntati obsequi minus possunt; nam cum etiamnum incertum sit Ioannes Austriacus quantum suæ Maiestati tribuat, & quid de cessatione ab armis, & reliquis mandatis suæ Maiestatis facturum sit, facile putant intelligi posse, quàm non conueniens neque consultum sit de indutiis & armorum suspen-

sione mentem & voluntatem declarare. Sed cum ab initio Ordines semper pacificationi non insidiosæ operam dederint, & nihil aliud desiderent, quàm conseruata patriæ libertate in pace viuere, aperte profitentur, Ordines sese pacis tractationem minimè reijcere, sed eam summopere desiderare, quæ tot ærumnarum & calamitatû, quæ proueniunt ex bello omnium malorû lerna, promptam leuationem adferre possent. Quamobrem non potest non Ordinibus esse gratissimum, quod iterum sua Maiestas commissarios Cæsareos præcipuæ auctoritatis, ac neutri parti suspectos, ad sese destinauerit, quodq. pacis tractationem per Oratorem suum apud Regiam Maiestatem in Hispaniis etiamnum prosequatur, & omni maiori studio vrgeat: qua in re sollicitudinem & curam, quam sua Cæsarea Maiestas suscepit, & nec intermissuram sperant, pro prouinciarum salute humiliter agnoscunt, indies magis ac magis se suæ Cæsareæ Maiestati pro tam immensis beneficiis obligatos confitentur. Id vnum postulant, vt veniam det, si nihilominus intereà suæ securitati prospectum velint, ita tamen, vt iura inlytæ Austriacæ Domus & fœdera à prouinciis cum sacro Imperio inita, quantum fieri poterit, cõseruentur: quæ sanè, vt neque Regis Hispaniarum auctoritatem, si tandem ad subditorum supplicationes & preces adhibet æquas aures, nullo modo imminui patientur.

• Et cum ex his quæ dicta sunt, & quæ legatus coram suis oculis animaduertere potuit, illustri Cæs. Maiestatis legato satis quàm æquum & iustum sit desiderium Ordinum constare possit, hoc vnum petunt & rogant Ordines, vt legatus fideliter suæ Cæsareæ Maiestati exponat; quæ ad salutem & conseruationem prouinciarum inferioris Germaniæ pertinebunt, & quod in eam rem operam diligentem pollicetur,

sum-

summas agunt gratias, quas referre Ordines parati
sunt, quando eorum opera vel vniuersim vel singula-
rim vti desiderabit. Datum Antuerpiæ xx^a. men-
sis Iulij, M. D. LXXVIII.

Supercriptio:

Ad Sacram Cæsaream Maiestatem.

Sommaire du Priuilege.

*Par Acte du xxix. iour d' Aueil M. D. LXXVIII.
est permis à Christophle Plantin Imprimeur de sa
Maiesté, de pouuoir imprimer tout ce qui luy sera or-
donné par Messieurs les Estats generaux: Et deffen-
du à tous autres de faire le semblable, sur les peines
plus amplement contenues en l' Acte Original.*

Soubsigné

Pottelsberghe.